

TÜRK DÜNYASI VATANDAŞLIĞI PROJESİ*

Semra ALYILMAZ**

Öz

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1991 yılında Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan bağımsızlıklarını kazanmış ve uluslararası arenada "Bağımsız Yeni Türk Cumhuriyetleri" olarak yerlerini almışlardır. Yeni Türk Cumhuriyetleri başta Türkiye, Rusya ve Çin olmak üzere pek çok ülke ile farklı alanlarda anlaşmalar imzalamışlardır. Yeni Türk Cumhuriyetleri'nin imzaladıkları bu anlaşmalar genelde ekonomik temellere dayanmaktadır.

Ortak ders programlarının ve ortak amaçların yön verdiği; önceliği eğitim ve öğretim olan anlaşmalar ise gerçekleştirilememiştir. Bu eksikliği telafi etmek için Atatürk Üniversitesi Orta Doğu ve Orta Asya Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi bünyesinde Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) kapsamında 2013 yılında nihai hedefi "Türk Dünyası Vatandaşlığı" olan bir proje hazırlanıp uygulamaya konulmuştur.

Bu makalede Atatürk Üniversitesinde başlatılan ve daha sonra bazı kurum ve kuruluşların da paydaş oldukları "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi", kapsamı ve hedefleri hakkında bilgi verilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Türk Dünyası, eğitim ve öğretim birliği, Atatürk Üniversitesi Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi.

CITIZENSHIP OF THE TURKIC WORLD PROJECT

Abstract

After the dissolution of the Soviet Union, Azerbaijan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kyrgyzstan and Kazakhstan gained their independence in 1991 and took their place on the international arena as the "Newly Independent Turkic Republics". New Turkic Republics signed agreements on various fields with many countries, notably Turkey, Russia and China. These agreements New Turkic Republics signed generally have economic bases.

Agreements with a priority of education and teaching, directed by common academic programs and common purposes, have not yet been implemented. To compensate for this shortcoming, a project with a final objective of "Turkic World Citizenship" was prepared and put into effect in 2013 under the arch of Atatürk University Middle East and Central Asia Caucasus Research and Administration Center within the scope of Scientific Research Projects (BAP).

In this article, information about the scope and objectives of "Citizenship of the Turkic World Project", which was started by Atatürk University and was participated by other institutions and organizations later on, is presented.

Keywords: Turkic World, education and teaching union, Atatürk University, Citizenship of the Turkic World Project.

---

* Bu yazı 22-23 Ekim 2014 tarihleri arasında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te gerçekleştirilen "Türk Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı"nda bildiri olarak sunulmuş; daha sonra ekleme ve düzeltmeler yapılarak makaleye dönüştürülmüştür. "Türk Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı" sonrasında birçok basın yayın kuruluşu ve medya organı bildirimizin sunumundan hareketle haber nitelikli yayın yapmış ve görüntüleri kullanmışlardır. Yapılan haberler projenin tanıtımına katkı sağlamıştır.

** Doç. Dr.; Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi Yürütücüsü, semraalyilmaz@mynet.com.

Bağımsız Türk devletlerinde ve dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan Türk boy ve topluluklarının ortak bir paydada buluşmaları adına bugüne kadar pek çok toplantı, sempozyum, kurultay, panel düzenlenmiş ve projeler yapılmıştır. Söz konusu projelerden biri de Atatürk Üniversitesi Orta Doğu ve Orta Asya Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi bünyesinde Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) kapsamında “Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi”¹ adıyla sürdürülmektedir.

Projenin yöneticiliğini: Doç. Dr. Semra ALYILMAZ (Atatürk Üniversitesi); danışmanlığını ise Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ (Atatürk Üniversitesi) yapmaktadır.

Proje ekibinde: Doç. Dr. Osman MERT (Atatürk Üniversitesi), Doç. Dr. Erdal BAY (Gaziantep Üniversitesi), Doç. Dr. Murat YAKAR (Selçuk Üniversitesi), Doç. Dr. Servet DEMİR (Gaziantep Üniversitesi), Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR (Gaziantep Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Ayhan DOĞAN (Gaziantep Üniversitesi), Arş. Gör. İsmail ÇOBAN (Artvin Çoruh Üniversitesi), Arş. Gör. Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Arş. Gör. Kürşad Çağrı BOZKIRLI (Kafkas Üniversitesi), Arş. Gör. Onur ER (Kafkas Üniversitesi), Arş. Gör. Fatma ALBAYRAK (Ahi Evran Üniversitesi), Arş. Gör. Nilüfer SERİN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)... görev yapmaktadırlar.

Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında sürdürülen Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi'nin içeriği, genel ve özel amaçları proje formunda aşağıdaki şekilde belirtilmektedir:

Genel amaçlar:

Çoğunluğu Orta Asya'da olan ortak inanç ve kültürel değerler ile ortak tarih gibi pek çok doğal ortak paydaları bulunan birçok devlet ve topluluklar arasında kurulabilecek olan bir birlik, bu dengeleri milletimizin lehine çevirip bu sayede geleceğin etkin güçlerinden biri olmamızı sağlayabilecektir. Bu amaçla hem dünyanın ortak değerleri olan insan haklarına saygılı, demokrasiyi özümsemiş, kendisi dışındakileri ötekileştirmeyen, birlikteliğin şuuruna ermiş, ortak değerlerin önemini kavramış, kendi toplumunu ve dünyadaki gelişmeleri doğru algılamış vatandaşlar yetiştirmek gerekmektedir. Bunu sağlamanın yollarından biri ise bu konuyla ilgili ortak eğitim programlarının geliştirilmesidir.

Devamlılığın sağlanabilmesi benzerlik ve farklılıkların tek amaçta bütünleştirilebilmesine bağlıdır. Önemli olan farklı seslerden oluşan bir kompozisyonu oluşturmak ve Türk Milleti'nin geleceğini bu şekilde yetiştiren

¹ Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, “Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi”nin hayata geçirilmesi için uzun yıllar uğraşmış; proje 01 Nisan 2013 tarihinde cüzi bir destekle (15.000 TL) uygulamaya konulmuştur.

vatandaşlarla garanti altına almaktır. Bu hedef ise iyi şekilde hazırlanmış ders programları ile mümkündür. Bu nedenle projenin genel amacı öncelikli olarak Türk Dünyası'ndaki üniversiteli gençlerde Türk Dünyası Vatandaşlığı bilincini geliştirecek bir "Türk Dünyası Vatandaşlığı" eğitim programının geliştirilmesidir.

Bu çalışmanın genel amacı, farklı coğrafyalarda yaşıyor olsalar da, aynı soydan gelen, ortak tarih ve kültürel değerlere sahip olan toplumların homojen toplumlar olarak, ortak paydada iş birliği içerisinde geleceği inşa edebilmelerini sağlamak için üniversiteli gençlerde "Türk Dünyası Vatandaşlığı" bilincini geliştirmektir. Bu bağlamda "Türk Dünyası" olarak tanımlanan coğrafyada yer alan üniversitelerde seçmeli ders olarak okutulmak üzere "Türk Dünyası Vatandaşlığı" isimli bir ders programı geliştirilerek uygulanacak ve bu programın etkililiği değerlendirilecektir.

Özel amaçlar:

1. Türk Dünyası'ndaki üniversiteli gençlere "Türk Dünyası Vatandaşlığı" hususunda farkındalık kazandırmak ve bilinç düzeylerini geliştirmek,
2. Türk Dünyası'ndaki üniversiteli gençlerin ortak kültürel ve tarihsel değerleri benimsemelerini sağlamak,
3. Paylaşılan ortak değerlerin korunmasının ve geliştirilmesinin önemini kavratmak,
4. Türk dünyasında üniversiteli gençlerin Türk dilinin lehçeleri konusunda farkındalıklarını geliştirmek,
5. Türkiye'deki ve Türk Dünyası'ndaki üniversiteler arasında iş birliğini geliştirmek,
6. Türk Dünyası'nda yer alan üniversitelerin deneyimlerini paylaşma aktarmak.

Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi'nin Atatürk Üniversitesi tarafından desteklenmesinden sonra Gaziantep Üniversitesi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Kırgızistan Arabayev Üniversitesi, Valeh Hacılar Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı, Uluslararası TEKE (Türkçe, Edebiyat, Kültür ve Eğitim) Derneği ve Uluslararası TEKE Dergisi de projenin paydaşları olmuşlardır.² Projenin tanıtımını yapmak ve projenin nihai hedeflerini dünya kamuoyu ile paylaşmak amacıyla Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te 8 ülkeden 80 bilim adamının katılımıyla 22-23 Ekim 2014 tarihleri arasında "Türk

² 22-23 Ekim 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen "Türk Dünyası Çalıştayı" sonrasında Türkiye'den ve Türk Dünyası'nın farklı bölgelerinden bizlere ulaşan pek çok üniversite ve sivil toplum kuruluşu bu proje içinde yer almak istediklerini bildirmişlerdir.

Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir.³ Planlandığı gibi başarılı bir şekilde gerçekleştirilen çalıştayda Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi’nin geleceğine dair önemli kararlar alınmış; bir sonraki toplantının Viyana’da yapılması kararlaştırılmıştır.

“Türk Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı” sırasında yapılan anlaşmaları, çalıştaya ait bazı görüntüleri tarihe bir belge sunmak adına ilgilileriyle paylaşmak yararlı olacaktır.

Foto 1: Türk Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı'nın bannerinin görüntüsü

Foto 2: Çalıştay katılımcılarının bir kısmı Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde
(Foto: İsmail ÇOBAN)

³ Çalıştay katılımcıları çalıştay sonrasında Kırgızistan Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan tarihî bölgeleri, edat kabirlerini ve müzeleri ziyaret etmiş; 26 Ekim 2014 tarihinde ülkelerine dönmüşlerdir.

Foto 3: Çalıştayın açılışının yapıldığı Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki salondan bir görüntü
(Foto: İsmail ÇOBAN)

Foto 4: "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi"nin fikir sahibi
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ çalıştayın açılış töreninde proje hakkında bilgi verirken
(Foto: İsmail ÇOBAN)

Foto 5: Atatürk Üniversitesi tarafından hazırlanan projeye paydaş olarak katılan üniversite ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri aralarında protokol imzalarırken (Foto: İsmail ÇOBAN)

Foto 6: "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi" Yürütücüsü Doç. Dr. Semra ALYILMAZ çalışmaya katılan bilim adamlarının bir kısmı ile Arabayev Üniversitesinde (Foto: Kürşad Çağrı BOZKIRLI)

*Foto 7: Çalıştaya katılan bilim adamlarının bir kısmı sonuç bildirisi sunumu hazırlığında
(Foto: İsmail ÇOBAN)*

*Foto 8: Çalıştay sertifika töreninden bir görüntü
(Foto: İsmail ÇOBAN)*

*Foto 9: Çalıştay katılımcıları çalıştay sonrasında Arabayev Üniversitesinde
(Foto: İsmail ÇOBAN)*

*Foto 10: Çalıştaya katılan bazı bilim adamları Cengiz AYTMATOV'un kabri başında
(Foto: Nurşat BİÇER)*

*Foto 11: Çalıştaya katılan bilim adamları Balasagun / Burana şehrindeki tarihî minarenin önünde
(Foto: İsmail ÇOBAN)*